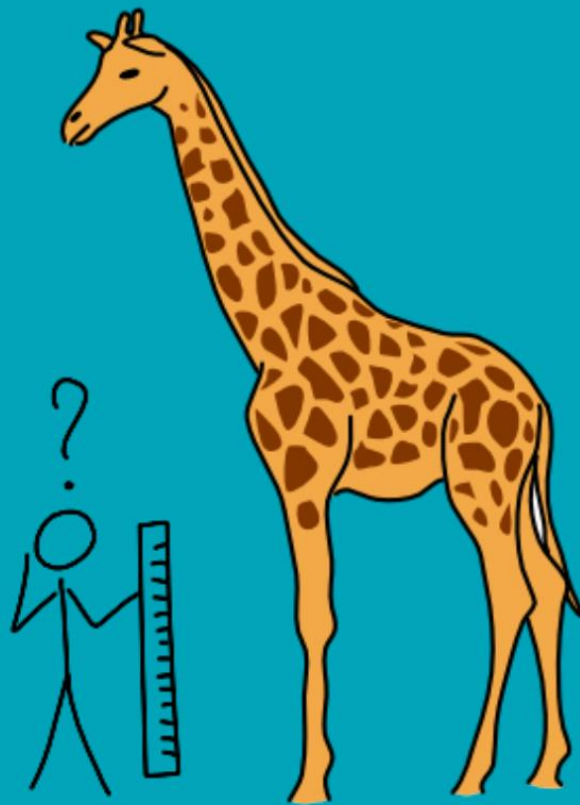

Julia Hendriks & Jildau Veenstra

juni 2023

**HOE VOED IK MIJN
HOOGBEGAAFDE
KIND OP ?**

Is er een verband tussen opvoedstijl en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen
en welke opvoedingsfactoren spelen daarbij een rol?

SCRIPTIE

Julia Hendriks [397723]

Jildau Veenstra [397801]

Opleiding: Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool Groningen

Opdrachtgevers: Yvonne Cramer & Mijke van Poppel van SCALIQ

Afstudeerdocent: Ronald Kielman

Groningen, 5 juni 2023

Samenvatting

In opdracht van SCALIQ, een onderzoeks- en ontwikkelingsorganisatie met een focus op hoogbegaafde kinderen, is een onderzoek uitgevoerd naar de opvoeding van ouders en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen. Het doel van dit onderzoek is om gezinnen met een hoogbegaafd kind handvatten te geven om het welbevinden van het kind te optimaliseren en belemmeringen in de opvoeding te minimaliseren.

De hoofdvraag van het onderzoek, namelijk of er een verband is tussen opvoedstijl en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en welke opvoedingsfactoren daarbij een rol spelen, is beantwoord aan de hand van vragenlijsten over opvoedstijl en welbevinden, en interviews met hoogbegaafde kinderen die een hoog welbevinden ervaren en hun ouders.

Uit de kwantitatieve resultaten kan geconcludeerd worden dat het hanteren van een autoritatieve opvoedstijl een positieve invloed heeft op het welbevinden van hoogbegaafde kinderen. Met name het facet '*makkelijk in omgang*' is de meest significante voorspellende factor voor het welbevinden en valt onder de autoritatieve opvoedstijl.

Uit de kwalitatieve resultaten kan worden geconcludeerd dat het belangrijk is dat kinderen autonomie ervaren, dat er naar hen wordt geluisterd, dat zij inspraak hebben en dat er activiteiten worden ondernomen.

Op basis van deze resultaten wordt aanbevolen om psycho-educatie aan gezinnen te geven, in combinatie met gezinstherapie. Daarnaast zou er een training ontwikkeld kunnen worden voor zowel ouders als kind over het opvoeden van een hoogbegaafd kind.

Abstract

On behalf of SCALIQ, a research and development organization focused on gifted children, a study was conducted on parental upbringing and the well-being of gifted children. The aim of this research is to provide families with gifted children with tools to optimize the child's well-being and minimize obstacles in parenting.

The main question, which is whether there is a correlation between parenting style and the well-being of gifted children, and which parenting factors play a role, was answered through questionnaires on parenting style and well-being, as well as interviews with gifted children who experience high levels of well-being and their parents.

Based on the quantitative results, it can be concluded that employing an authoritative parenting style has a positive influence on the well-being of gifted children. Specifically, the facet of *"ease of interaction"* is the most significant predictor of well-being, falling under the authoritative parenting style.

Based on the qualitative results, it can be concluded that it is important for children to experience autonomy, be listened to, have a say, and engage in activities.

These results suggest the recommendation of offering psychoeducation to families combined with family therapy. Additionally, a training program can be developed for parents and children on raising a gifted child.

Voorwoord

In het kader van onze afstudeerfase aan de opleiding Toegepaste Psychologie, Hanzehogeschool te Groningen is deze scriptie geschreven. Het doel van dit onderzoek is om een bijdrage te leveren aan ouders die een hoogbegaafd kind opvoeden.

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van SCALIQ, onder begeleiding van Yvonne Cramer en Mijke van Poppel. We willen hun hartelijk bedanken voor hun hulp, ondersteuning en de beschikbaar gestelde gegevens waar we mee konden werken.

Daarnaast willen wij Ronald Kielman bedanken voor zijn goede en kritische begeleiding en feedback gedurende het proces van dit afstudeeronderzoek.

Ook willen we de betrokken ouders en kinderen bedanken die hebben bijgedragen aan dit onderzoek door middel van het invullen van de vragenlijst als de gezinnen die hebben meegedaan met de interviews.

Tot slot willen wij onze mede-onderzoekers bij SCALIQ, voor hun eigen scriptie, Famke en Kayleigh, bedanken voor het doorlezen van de scriptie en het geven van feedback.

We wensen u veel leesplezier!

Julia Hendriks & Jildau Veenstra

Groningen, 5 juni, 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	7
1.1 Literatuur.....	7
1.1.1 Hoogbegaafdheid	7
1.1.2 Moeilijkheden bij hoogbegaafde kinderen.....	7
1.1.3 Opvoeding.....	8
1.1.4 Opvoedstijlen	8
1.1.5 Welbevinden	9
1.2 Relevantie.....	10
1.3 Doelstelling	11
1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen.....	11
1.5 Opdrachtgever SCALIQ.....	12
1.6 Leeswijzer	12
2. Methode	13
2.1 Onderzoeksopzet	13
2.2 Doelgroep.....	13
2.3 Werving en dataverzameling.....	14
2.3.1 Kwantitatieve onderzoek.....	14
2.3.2 Kwalitatieve onderzoek.....	15
2.5 Data-analyse.....	16
2.6 Ethische aspecten	17
3. Resultaten.....	19
3.1 Kwantitatieve resultaten	19
3.2 Kwalitatieve resultaten.....	22
4. Conclusie	26
4.1 Discussie	26
4.2 Aanbeveling	27
4.2.1 Vervolgonderzoek.....	27
4.2.2 Praktijk.....	28
Literatuurlijst	29
Bijlagen.....	31
Bijlage 1: Vragenlijsten ouders/kind.....	31
Bijlage 2: Interviewschema.....	33
Bijlage 3: Codeboek interviews	35
Bijlage 4: Verwerkersovereenkomst SCALIQ.....	36
Bijlage 5: Zorgvuldig omgaan met proefpersonen	45

1. Inleiding

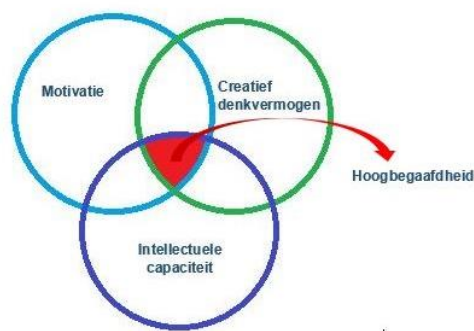
Als kind word je elke dag blootgesteld aan de opvoeding. Iedere ouder heeft een andere kijk op de opvoeding van kinderen en stelt andere doelen (Bucx, 2011). Een veilige en stimulerende thuisomgeving zorgt ervoor dat een kind zich goed kan ontwikkelen. Om gezond en veilig op te groeien is welbevinden een basisvoorwaarde (Pharos, 2023; Wij-leren, 2022). Deze bronnen richten zich op normaal begaafde kinderen. Hoogbegaafde kinderen denken en gedragen zich vaak anders dan niet-hoogbegaafde kinderen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.; Van der Ploeg, 2018). In deze scriptie is onderzocht of er een verband bestaat tussen opvoeding en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen.

1.1 Literatuur

1.1.1 Hoogbegaafdheid

Renzullie heeft een triadisch model ontworpen dat omschrijft wanneer iemand hoogbegaafd is. Volgens dit triadisch model van Renzulli is een kind hoogbegaafd wanneer het een IQ van 130 of hoger heeft, creatief denkvermogen bezit en gemotiveerd is (zie afbeelding I). Motivatie en creativiteit worden beïnvloed door omgevingsfactoren (Senzai, 2020).

Afbeelding 1 Triadisch model van Renzulli (Senzai, 2020)

1.1.2 Moeilijkheden bij hoogbegaafde kinderen

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) (z.d.) ondervinden hoogbegaafde kinderen bepaalde moeilijkheden. Er zijn drie gebieden waar problemen kunnen ontstaan bij hoogbegaafde kinderen, namelijk bij sociaal-emotionele ontwikkeling, op school en binnen de opvoeding (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). In dit onderzoek staat de opvoeding centraal.

Het opvoeden van hoogbegaafde kinderen verschilt van het opvoeden van niet-hoogbegaafde kinderen. Hoogbegaafde kinderen komen sneller in opstand tegen onrechtvaardig gezag (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Ouders moeten meer tijd en energie investeren in het begrijpen en leren begrijpen van hun kind, zodat zij goed weten welke behoeften hun kind heeft en hoe zij hen het beste kunnen stimuleren en begrenzen. Als ouders nalatig zijn over dingen die zij belangrijk vinden, heeft dit een

negatieve invloed op hoogbegaafde kinderen en de onderlinge relatie. Een goede ouder-kindrelatie is erg belangrijk en hangt samen met betere sociale competenties bij hoogbegaafde kinderen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Machtsstrijd kan optreden wanneer intense ouderlijke ambitie in combinatie gaat met de intensiteit van het kind. Dit kan zich uiten in passief-agressief gedrag en onderpresteren van het kind (Webb, 1993).

1.1.3 Opvoeding

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut (z.d.) houdt opvoeden in dat ouders begeleiding geven aan hun kind bij de ontwikkeling tot een zelfstandig persoon in de samenleving. Elke ouder kijkt anders tegen de opvoeding aan en heeft ook andere doelen in de opvoeding. Het bieden van een veilige en stimulerende omgeving zorgt ervoor dat een kind zich goed kan ontwikkelen en de wereld kan ontdekken (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

1.1.4 Opvoedstijlen

Hoe een ouder reageert op het gedrag en handelingen van een kind is afhankelijk van de opvoedstijl. Er zijn verschillende opvoedstijlen die ouders hanteren die in relatie staan tot de ontwikkeling van kinderen (Pont, 2023). Er zijn drie opvoedingsstijlen die gekenmerkt worden: autoritatief, autoritair en permissief (Baumrind, 1966; Pont, 2023).

De autoritatieve opvoedstijl is gebaseerd op gezag, maar deze ouders staan meer naast hun kind (Pont, 2023). Zij zijn consequent en hebben duidelijke regels, maar geven ook veel ruimte om nieuw gedrag te verkennen. Kinderen die opgroeien met deze opvoedstijl leren zich aan anderen aan te passen en hun eigen belangen op een verantwoorde manier te verdedigen. Autoritatieve ouders zijn over het algemeen streng maar ook liefdevol en emotioneel ondersteunend. Ze proberen hun kinderen uit te leggen waarom bepaalde gedrag gewenst is (Pont, 2023). Er zijn facetten waar deze kenmerken onder geschaald worden, deze zijn: “warmte en betrokkenheid”, “uitleg en bevestiging geven”, “democratische inspraak en goed aardigheid” en “makkelijk in omgang” (Robinson et al., 1995). Deze opvoedstijl werkt goed bij hoogbegaafde kinderen vanwege de grenzen die ouders stellen, de uitleg van regels, redelijke verwachtingen en de warme en responsieve benadering (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

Bij een autoritaire opvoedstijl zijn ouders meer de baas over hun kind, dan dat ze hun kind opvoeden. Deze ouders bepalen wat hun kind moet doen, waardoor ze niet erg zelfstandig worden (Pont, 2023). Daarbij is de kans groot dat deze kinderen hun ouders liever vermijden dan dat ze toenadering zoeken. Hierdoor verliezen zij sneller het diepere contact met hun ouders. Autoritaire ouders zijn star, koud, streng, afstandelijk, minder warm en straffen vaak. Ze eisen strikte, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid bij het uitoefenen van gezag (Baumrind, 1966; Feldman, 2016, p. 307). Deze kenmerken vallen onder

vier facetten: “verbale vijandigheid”, “lichamelijk straffen”, “onredelijke en bestraffende strategieën” en “directheid” (Robinson, Mandleco, Olsen & Hart, 1995). Hoogbegaafde kinderen komen sneller in opstand tegen misbruik van gezag, daarom is de autoritaire opvoedstijl niet ideaal. Deze opvoedstijl zorgt voor frustratie en woede en daarbij levert het weinig tot geen opvoedingsresultaat (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

Bij de permissieve opvoedstijl laten ouders alles los, maar verliezen ze uiteindelijk het gezag (Pont, 2023). Ouders willen het kind zo min mogelijk inperken, zodat het kind kan experimenteren met zijn gedrag. Ze vertrouwen erop dat het kind uiteindelijk zijn eigen authentieke zelf vindt door middel van experimenteren. Ze geven inconsistente en vage feedback, stellen weinig eisen en grenzen, en hebben geen verantwoordelijkheidsgevoel voor hoe hun kinderen opgroeien. De facetten waar deze kenmerken onder vallen zijn: “nalatigheid”, “negeren van wangedrag” en “zelfverzekerdheid” (Robinson et al., 1995). Deze kinderen zijn vaak afhankelijk, wispelturig, niet erg sociaal en daarbij hebben ze weinig zelfbeheersing (Baumrind, 1966; Feldman, 2016, p. 307).

1.1.5. Welbevinden

De opvoeding van ouders heeft invloed op het welbevinden van een kind. Volgens Pharos (2023) en Wij-leren (2022) is welbevinden een basisvoorwaarde voor een gezonde en veilige opgroeiomgeving en voor het leren van een kind. Het heeft betrekking op de mentale, sociale en fysieke staat van een kind. Dit betekent dat een kind tevreden is met zijn of haar leven. Welbevinden omvat onder andere een positief gevoel, een positieve levenshouding, geluk, eigenwaarde, voldoening, ontspanning, het gevoel van betekenisvol zijn, zelfvertrouwen, doorzettingsvermogen en energie. Kinderen met een hoog welbevinden kunnen genieten van dingen en stralen innerlijke rust uit (Pharos, 2023; Wij-leren, 2022).

Het combineren van de volgende aspecten kan ervoor zorgen dat een kind het beste uit zichzelf kan halen: directe cognitieve interactie, het bevorderen van intelligentie en kennis, indirecte aanmoediging, het durven nemen van risico's en de bereidheid om nieuwe dingen te ervaren (Weissler & Landau, 1993). Bij hoogbegaafde kinderen is het belangrijk om hen in hun eigen kracht te zetten door hen de kans te geven eigen keuzes te maken (Stevens, z.d.).

Sommige ouders raken emotioneel verstrikt met hun hoogbegaafde kind in een overdreven hoeveelheid, dit wordt verstrengeling van samenvloeiing genoemd (Webb, 1993). Dit kan leiden tot overbetrokkenheid en een lagere zelfidentiteit. Daarnaast benadrukken sommige ouders de uitzonderlijke capaciteit van het kind en kleineren zij de gevoelens van het kind. Een overmatige focus op prestaties binnen het gezin, kan het kind aanzetten tot perfectionisme en/of oppervlakkige relaties met anderen (Webb, 1993).

Volgens Hamsikova (2013) ervaren hoogbegaafde kinderen meer intensiteit, complexiteit en diepgang dan andere kinderen. Vooral op het emotionele gebied, ook wel emotionele intensiteit genoemd. Ze ervaren een breed scala aan emoties en de intensiteit daarvan is merkbaar in heftige reacties, zoals bij verdriet of blijdschap. Het is vooral belangrijk om deze kinderen hierin goed te begeleiden. Als ouder kun je hen helpen door hun innerlijke wereld te accepteren en te zien als een sterke kant. Dit kan worden bereikt door erover te praten, het uit te leggen en door deze emotionele intensiteit te waarderen (Hamsikova, 2013).

1.2 Relevantie

Verschillende onderzoeken laten zien dat hoogbegaafde kinderen anders reageren op opvoeding. Er zijn verschillende problemen die zich kunnen voordoen bij het gedrag van ouders (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Zowel hoogbegaafde kinderen als andere kinderen functioneren het best bij de autoritatieve opvoedstijl (Baumrind, 1966; Feldman, 2016, p. 307; Pont, 2023). Er wordt echter ook gesteld dat hoogbegaafde kinderen anders moeten worden opgevoed dan niet-hoogbegaafde kinderen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

Wanneer er problemen ontstaan tussen ouder en kind, is dat meestal vanwege een gebrek aan informatie over hoogbegaafde kinderen of een gebrek aan ondersteuning over geschikt opvoeden. Ook kunnen ouders worstelen met hun eigen problemen, zoals hun eigen ervaringen met hoogbegaafd zijn (Webb, 1993).

Daarnaast is er nog weinig onderzoek gedaan naar welke opvoedstijlen en opvoedingsfactoren passend zijn voor hoogbegaafde kinderen. Met opvoedingsfactoren worden de gedragingen van ouders in de opvoeding en de kenmerken van dit gedrag bedoeld. De weinige onderzoeken die daar wel naar zijn gedaan, zijn niet in Nederland uitgevoerd (Webb, 1993; Weissler & Landau, 1993; Baumrind, 1966). Zo schrijft Gulbahce het volgende over culturele context: *‘Opvoeding van kinderen kan niet los gezien worden van de sociale en culturele context waarin het plaatsvindt. De denkwijze van ouders en de manier van hun opvoeding heeft duidelijk te maken met de ontwikkeling van het kind’* (Gulbahce, 2020).

Verder is er nog geen aandacht besteed aan de behoeften van de kinderen zelf. Het is daarom van belang dat er ook in Nederland onderzoek wordt gedaan naar welke opvoedstijlen en benaderingen geschikt zijn voor hoogbegaafde kinderen. Dit onderzoek is een eerste stap in het verkleinen van het gebrek aan informatie en ondersteuning.

Over het welbevinden van hoogbegaafde kinderen zijn twee contrasterende standpunten. Volgens Neihart (1999) beweert de een dat hoogbegaafdheid de veerkracht vergroot, hoewel de ander beweert

dat het de kwetsbaarheid vergroot. Hoe deze standpunten zich tot elkaar verhouden, is afhankelijk van het type hoogbegaafdheid, de onderwijsstijl en persoonlijkheidskernmerken (Neihart, 1999). Of de opvoeding hier een bijdrage aan levert, is niet onderzocht door Neihart (1999) of in andere onderzoeken.

Een Toegepast Psycholoog kan door middel van dit onderzoek een training of advies schrijven om op dit onderwerp in te spelen. Daarnaast kan dit onderzoek gebruikt worden bij hulpvragen van ouders betreffende de opvoeding van het hoogbegaafde kind. Met de kennis van dit onderzoek kunnen gezinnen ondersteund worden en worden de behoeften van het kind meer onder de aandacht gebracht. Dit onderzoek richt zich op de volgende doelstelling en onderzoeksvragen:

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om meer informatie te geven over het opvoeden, aan gezinnen met een hoogbegaafd kind. Het onderzoek biedt inzicht in welke opvoedstijl en opvoedingsfactor(en) het welbevinden positief beïnvloeden. Deze inzichten kunnen gezinnen praktische handvatten bieden. Door gesprekken te voeren met gezinnen waarvan het kind volgens de vragenlijst een hoog welbevinden ervaart, zijn zowel belemmerende als helpende opvoedfactoren in kaart gebracht. Met deze kennis kunnen andere organisaties, studenten of scholen, indien nodig, een tool ontwikkelen.

1.4 Onderzoeksvraag en deelvragen

Voor dit onderzoek is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

‘Is er een verband tussen opvoedstijl en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en welke opvoedingsfactoren spelen daarbij een rol?’

Om het kwantitatieve deel te beantwoorden, zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. *‘Wat is het welbevinden van hoogbegaafde kinderen?’*
2. *‘Welke opvoedstijl en facet(ten) komt het meest voor bij hoogbegaafde kinderen?’*
3. *‘Is er een samenhang tussen het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en de opvoedstijl(en) en facetten?’*

Om het kwalitatieve te beantwoorden, zijn de volgende deelvragen opgesteld:

4. *‘Welke opvoedingsfactoren worden er toegepast bij hoogbegaafde kinderen met een hoog welbevinden?’*
5. *‘Wat zijn de behoeften van een hoogbegaafd kind in de opvoeding?’*
6. *‘Wat geven gezinnen met een hoogbegaafd kind met een hoog welbevinden mee aan andere gezinnen met een hoogbegaafd kind?’*

1.5 Opdrachtgever SCALIQ

De opdrachtgever voor dit onderzoek is SCALIQ, een onderzoeks- en ontwikkelingsorganisatie die zich inzet voor het signaleren en stimuleren van hoogbegaafde kinderen tot aan volwassenheid, zodat zij kunnen floreren (Cramer et al., 2022). SCALIQ heeft verschillende testen ontwikkeld, waaronder de KIQT+. Deze IQ-test is bedoeld voor vermoedelijk hoogbegaafde kinderen. Sinds 2019 heeft SCALIQ data verzameld van kinderen uit Nederland en België die een IQ hebben tussen de 105 en 170 (Cramer et al., 2022). De respondenten voor het onderzoek zijn geworven vanuit deze database. Naast dit onderzoek zijn er nog twee andere Toegepaste Psychologie studenten die onderzoek doen bij SCALIQ. Zij hebben elk hun eigen onderdeel in de vragenlijst voor alle gezinnen.

SCALIQ beschikt over veel interessante data, wat veel mogelijkheden biedt voor onderzoek. In overleg met SCALIQ is er gekozen om dit onderzoek te richten op het verstrekken van handvatten aan ouders voor de opvoeding van hoogbegaafde kinderen, zodat deze kinderen een optimaal welzijn ervaren.

1.6 Leeswijzer

Deze scriptie presenteert de resultaten van het afstudeeronderzoek bij SCALIQ. Hoofdstuk twee geeft een uitleg over de onderzoeksmethode. Hoofdstuk drie beschrijft de onderzoeksresultaten, zowel vanuit het kwantitatieve als het kwalitatieve perspectief. Vervolgens wordt in hoofdstuk vier de conclusie en discussie gepresenteerd, gevolgd door aanbevelingen aan de opdrachtgever en suggesties voor vervolgonderzoek. De bijlagen bevatten de vragenlijst en het interviewschema.

2. Methode

2.1 Onderzoeksopzet

Als onderzoeksopzet is er gekozen om een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek te doen, ook wel bekend als mixed-methods. Het kwantitatief onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een vragenlijst. Deze vragenlijst bestaat uit twee onderdelen, een onderdeel voor ouders en één voor kinderen (bijlage 1). In het kind-deel van de vragenlijst is het welbevinden van het kind gemeten en in het ouder-deel is de opvoedstijl met de bijbehorende facetten gemeten. Voor het kwalitatieve onderzoek zijn online interviews gehouden met vijf gezinnen, waarvan het kind volgens de ingevulde vragenlijst een hoog welbevinden ervaart. Met als doel te achterhalen wat al goed gaat en wat beter zou kunnen in de opvoeding.

Door deze twee methoden te combineren is er een duidelijk beeld geschetst van de samenhang tussen opvoedstijl van ouders en het welbevinden van een kind. Daarnaast biedt het inzicht in wat gezinnen nodig achten voor een goede opvoeding van een hoogbegaafd kind. Niet alle gedragingen van ouders worden gekenmerkt door de opvoedstijlen en de facetten van Baumrind (1966). Kennis hierover is echter wel van belang om een breder beeld te schetsen over de opvoeding. Zo is het kwalitatieve onderzoek een ondersteuning van het kwantitatieve onderzoek, omdat hier beter gefocust kan worden op specifieke gedragingen (opvoedingsfactoren) van ouders van kinderen met een hoog welbevinden.

2.2 Doelgroep

De doelgroep van dit onderzoek zijn ouders en hoogbegaafde kinderen. De gezinnen zijn afkomstig uit de database van SCALIQ, die informatie bevat over mogelijk hoogbegaafde kinderen uit Nederland en België (Cramer et al., 2022). Bij deze kinderen is met de KIQT+ de algemene intelligentie in kaart gebracht. Voor dit onderzoek is alleen gekeken naar de gegevens van de Nederlandse hoogbegaafde kinderen (IQ 130+).

Er is gekozen om alleen de Nederlandse data mee te nemen vanwege de taalbarrière en cultuurverschillen tussen Nederland en België. Vanwege beperkte tijd is er bij het ontwikkelen van de meetinstrumenten geen rekening gehouden met deze verschillen. Deze verschillen zouden er bijvoorbeeld voor kunnen zorgen dat de vragen anders geïnterpreteerd worden dan bedoeld is. Slechts 11% van de ingevulde vragenlijsten kwam uit België. Omdat er maar 16 ingevulde vragenlijsten zijn uit België, kunnen er geen algemene uitspraken worden gedaan over alle gezinnen met een hoogbegaafd kind in België. Door dit lage aantal respondenten en de eerdergenoemde aspecten is ervoor gekozen om deze data niet mee te nemen.

2.3 Werving en dataverzameling

2.3.1 Kwantitatieve onderzoek

Voor het werven van respondenten is er gebruikt gemaakt van de dataset van SCALIQ. Zij hebben voorafgaand via de mail en sociale media, erop geattendeerd dat er een vragenlijst aan kwam. Er is een online Google Formulieren vragenlijst gecreëerd, bestaande uit stellingen (zie bijlage 1). De vragenlijst richtte zich op de verschillende opvoedstijlen en het welbevinden van het hoogbegaafde kind. De vragenlijst is samengevoegd met vragen van andere Toegepaste Psychologie studenten en SCALIQ zelf. Op 28 maart 2023 heeft SCALIQ de vragenlijst per e-mail verstuurd naar alle 784 gezinnen in hun dataset. In de e-mail stond aangegeven dat de vragenlijst onderdeel is van een voor vervolgonderzoek in samenwerking met studenten van de Hanze Hogeschool.

De eerste vraag in de vragenlijst was of de respondenten wilden deelnemen aan dit onderzoek en het vervolgonderzoek. Deelname aan de vragenlijst was op vrijwillige basis. De respondenten hebben een herinneringsbericht ontvangen op 5 april en 14 april. De dataverzameling is geëindigd op 18 april. Alle gegevens zijn via Google Formulieren verzameld.

De dataset van SCALIQ bestaat al, dit maakt dat het een gelegenheidssteekproef is. De database bestaat uit 785 gezinnen, waarvan 352 oudervragenlijsten en 249 kind-vragenlijsten zijn ingevuld. Dit betekent dat de non-respons 55% is voor ouders en 68% voor kinderen. De grootte non-respons kan wijzen op een selectiebias, wat de betrouwbaarheid verlaagd. Hierdoor is er geen volledig beeld van alle ouders van hoogbegaafde kinderen. Dit kan van invloed zijn op de antwoorden die gegeven zijn op de vragenlijst. Van de eerdergenoemde ingevulde vragenlijsten is gekeken naar de kinderen een IQ van 130 of hoger die uit Nederland afkomstig zijn, hieruit 157 ouders en 135 kinderen naar voren die zijn meegenomen in de analyse.

De opvoedstijl is gemeten aan de hand van 27 stellingen die zijn ingevuld door de ouders van het hoogbegaafde kind. Deze stellingen (bijlage 1, deel 2, vragen 9 t/m 35) zijn opgesteld op basis van de Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ), Alabama Parenting Questionnaire (APQ) (Frick, 1991), de opvoedstijlen van Baumrind (Baumrind, 1966) en kennis uit de literatuur. De stellingen zijn zo geformuleerd dat er per ingevulde vragenlijst een opvoedstijl naar voren komt. De stellingen zijn beantwoord doormiddel van een 5-punts Likertschaal variërend van “nooit”, “zelden”, “soms”, “vaak” en “altijd”. Om dieper in te gaan op de inhoud van deze opvoedstijlen is er ook gekeken naar de specifieke facetten binnen deze opvoeding en de scores daarop.

De vragen staan in bijlage 1 met de bijbehorende facetten en opvoedstijlen, de bijhorende facetten zijn niet meegestuurd naar de ouders, om geen invloed uit te oefenen. Als controlevariabele is de leeftijd

berekent op basis van de geboortedatum. De gemiddelde leeftijd van deze kinderen was 11, met een minimum van 7 en maximum van 15 jaar.

Om het welbevinden van hoogbegaafde kinderen te meten, is er een schaal ontwikkeld. Deze schaal bestaat uit acht stellingen (bijlage 1, deel 1 vraag 1 t/m 8). Deze stellingen zijn beantwoord aan de hand van een 5-punts Likertschaal variërend van “nooit” tot “altijd”, en zijn gekoppeld aan de definitie van welbevinden volgens de literatuur. Deze vragenlijst is ingevuld door het hoogbegaafde kind. De gemiddelde hiervan worden geïnterpreteerd als: 1 ‘zeer laag welbevinden’, 2 ‘matig welbevinden’, 3 ‘redelijk welbevinden’, 4 ‘hoog welbevinden’ en 5 ‘zeer hoog welbevinden’.

2.3.2 Kwalitatieve onderzoek

Voor het kwalitatieve onderzoek zijn interviews afgenomen om data te verzamelen. In het eerste deel van de vragenlijst is de vraag opgenomen of de gezinnen willen deelnemen aan het interview. De gezinnen waarvan zowel ouders en kind (met een IQ van 130+) wilden deelnemen, zijn benaderd. Voor dit onderzoek is er gekeken naar de uitkomst van de vragenlijst en zijn de gezinnen uitgenodigd waarvan de kinderen het hoogst scoorden op welbevinden. Deze keuze is gemaakt om erachter te komen welke opvoedingsfactoren bijdrage aan het hoge welbevinden van het kind. De geïnterviewde kinderen scoorden tussen de 4.38 en 4.63, op een schaal van vijf, op welbevinden.

Er is gewerkt volgens het saturatieprincipe. Dit houdt in dat er gaandeweg gekeken is of meer gesprekken nodig zijn of dat er al voldoende informatie is verzameld. Zodra dit het geval is leveren de interviews geen nieuwe informatie meer op en kunnen er valide uitspraken worden gedaan op basis van de interviews (Benders, 2022). Er waren acht gezinnen uitgenodigd voor een gesprek. Na vijf gesprekken was er sprake van dit saturatieprincipe en zijn de laatste twee gezinnen afgezegd.

De interviews zijn online gehouden via Teams, waardoor de responspercentage hoger was omdat de drempel lager is om mee te doen. Het kan voor mensen als drempel worden gezien om onbekenden thuis te ontvangen. Daarbij werd op deze manier kostbare tijd bespaard die anders zou worden besteed aan reizen door Nederland voor één fysiek gesprek.

De interviews zijn uitgevoerd aan de hand van semigestructureerde diepte-interviews (Genau, 2023). Per onderwerp waren een aantal vragen geformuleerd op basis van de literatuur. Deze vragen dienden als leidraad voor het gesprek (zie bijlage 2). Er is verder op het onderwerp ingegaan door middel van doorvragen. Zowel ouder als kind zijn geïnterviewd, waarbij onderscheid werd gemaakt afhankelijk van de onderwerpen. De gesprekken zijn opgenomen, waardoor het transcriberen van de interviews betrouwbaar was. Bij het transcriberen is woordelijk transcriberen gehanteerd. De interviews zijn uitgewerkt aan de hand van de deelvragen.

2.5 Data-analyse

Voor het analyseren van de kwantitatieve data is SPSS gebruikt. In de analyse zijn 158 ouder vragenlijsten en 135 kind vragenlijsten meegenomen. Respondenten uit België en respondenten waarvan het kind een IQ heeft van 129 of lager, zijn niet meegenomen in de analyse. Beschrijvende statistiek en een regressieanalyse zijn gebruikt om de hoofd- en deelvragen te beantwoorden.

Om de eerste deelvraag: *‘Wat is het welbevinden van hoogbegaafde kinderen?’* te beantwoorden zijn het gemiddelde, de standaarddeviatie, het minimum en het maximum berekend voor het welbevinden van de kinderen. De Cronbach’s Alpha voor het construct welbevinden is 0.791, gebaseerd op vragen 1 t/m 8 in bijlage 1. Dit betekent dat de vragen samen goed passen bij het overkoepelde construct en er zijn geen vragen verwijderd.

Om de tweede deelvraag *‘Welke opvoedstijl en facet(ten) komt het meest voor bij hoogbegaafde kinderen’* te beantwoorden, is het gemiddelde, de standaarddeviatie, het minimum en het maximum berekend voor elke opvoedstijl. Per opvoedstijl is de Cronbach’s Alpha berekend. Vervolgens is er gekeken welke opvoedstijl en facet(en) het hoogst scoort.

De Cronbach’s Alpha voor de vragen van de autoritatieve opvoedstijl is 0.766, wat betekent dat de vragen goed passen bij het overkoepelende construct en er zijn geen vragen verwijderd. Dit zijn de vragen 9, 10, 11, 15, 18, 21, 24, 26, 30, 32, 33 en 35 uit bijlage 1. Voor de opvoedstijl autoritair is de Cronbach’s Alpha 0.703, wat ook voldoende is. De bijbehorende vragen zijn 14, 16 19, 20, 25, 29, 31 en 34 uit bijlage 1.

De Cronbach’s Alpha van de opvoedstijl permissief is 0,586. De vraag *‘Ik kom zelfverzekerd over binnen de opvoeding’* is niet meegenomen omdat deze vraag Cronbach’s Alpha verlaagt (Van Heijst, 2021). Aangezien de vragenlijst al is afgenomen, kon er geen nieuw construct worden toegevoegd. De vragen bij deze opvoedstijl die horen, zijn 12, 13, 17, 22, 23. 27 en 28 uit bijlage 1.

Om derde deelvraag: *‘Is er een samenhang tussen het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en de opvoedstijl(en) en facetten?’* te beantwoorden is een regressieanalyse uitgevoerd met betrekking tot de opvoedstijlen en de facetten. De resultaten van deze analyse omvat de R-kwadraat, bèta-coëfficiënt en significantie. Om te beoordelen of de verandering significant is, is een significantieniveau van 0.05 gekozen. Om te controleren of er geen andere factoren meespelen bij het voorspellen van het welbevinden, is de variabele leeftijd toegevoegd. Alle gegevens zijn overzichtelijk weergegeven in tabellen.

Voor de kwalitatieve analyse zijn de interviews getranscribeerd en vervolgens gecodeerd aan de hand van open codering (zie bijlage 3 voor de codes). De interviews vonden plaats via Teams en zijn opgenomen. De transcripties zijn automatisch gegenereerd door Teams en vervolgens aangescherpt. De opnamen en transcripties zijn opgeslagen op de drive van de Hanze. Van de getranscribeerde interviews is alle bruikbare informatie gelabeld om deze informatie vervolgens te koppelen aan thema's.

Door eerst alle bruikbare informatie te labelen zijn de thema's verfijnd om een nauwkeuriger beeld te geven van wat er is verteld. Door patronen en thema's te identificeren kan er een antwoord gegeven worden op de vierde, vijfde en zesde deelvragen: *'Welke opvoedingsfactoren worden er toegepast bij hoogbegaafde kinderen met een hoog welbevinden?'*, *'Wat zijn de behoeften van een hoogbegaafdkind in de opvoeding?'* en *'Wat geven gezinnen met een hoogbegaafd kind met een hoog welbevinden mee aan andere gezinnen met een hoogbegaafd kind?'*. De deelvragen dienen als leidraad voor het bepalen van de thema's en codes.

De codes die antwoord geven op deelvraag vier zijn *'Opvoedingsfactoren die bevorderend/ stimulerend zijn in de opvoeding'* en *'Opvoedingsfactoren die belemmerend zijn in de opvoeding'*. Er wordt door middel van deze codes ingegaan op specifieke handelingen die niet per se onder een opvoedstijl vallen. Deelvraag vijf wordt beantwoord met de code *'Behoeften van het hoogbegaafde kind'*. Deelvraag zes wordt beantwoord met de code *'Meegeven aan andere ouders'*.

2.6 Ethische aspecten

Tijdens het onderzoek is er aandacht besteed aan ethische aspecten, om ervoor te zorgen dat geen van de betrokkenen nadelige gevolgen ondervond. De volgende belangrijke aspecten zijn daarbij in acht genomen:

- Het formulier 'zorgvuldig omgaan met respondenten' is zorgvuldig ingevuld en nageleefd (bijlage 5);
- Er is een contract opgesteld vanuit de opdrachtgever om vertrouwelijk met de verzamelde gegevens om te gaan, aangezien er persoonlijke informatie van de deelnemers werd gebruikt (zie bijlage 4);
- Er is zorgvuldig omgegaan met de data van SCALIQ;
- De eerste vraag in de vragenlijst betrof de bereidheid van de gezinnen om deel te nemen aan het onderzoek. Deelname was op vrijwillige basis;
- Bij de verslaglegging zijn er geen namen of onnodige persoonlijke informatie genoteerd;
- Voor de interviews is om toestemming gevraagd aan zowel ouder als kind;

- Voor het opnemen van de interviews, is eveneens om toestemming gevraagd. De opnames zijn opgeslagen in de beveiligde omgeving van OneDrive. Na afloop van het onderzoek zijn de opnames verwijderd;
- De onderzoek documenten zijn tussentijds opgeslagen in de beveiligde OneDrive-omgeving van de Hanzehogeschool Groningen;
- Er is transparant gehandeld naar de respondenten door het doel van het onderzoek te delen en aan te geven dat het onderzoek werd uitgevoerd door Toegepaste Psychologie studenten.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden eerst de resultaten van de kwantitatieve deelvragen gegeven en daarna de resultaten van de kwalitatieve deelvragen.

3.1 Kwantitatieve resultaten

De deelvraag ‘*Wat is het welbevinden van hoogbegaafde kinderen?*’ kan beantwoord worden met het gemiddelde welbevinden vanuit de vragenlijst, zie bijlage 1. Het gemiddelde welbevinden van hoogbegaafde kinderen is 3.86 met een standaarddeviatie van 0.45, minimum van 2.38 en een maximum van 4.88. 95% van groep valt binnen een welbevinden van 2.98 en 4.74.

Om de deelvraag ‘*Welke opvoedstijl en facet(ten) komt het meest voor bij hoogbegaafde kinderen?*’ te beantwoorden is het gemiddelde, de standaarddeviatie, het minimum en maximum uitgerekend voor de opvoedstijlen. In tabel 1 is te zien dat autoritatieve opvoedstijl het hoogste gemiddelde heeft, met de laagste standaarddeviatie en het hoogste minimum en maximum. De autoritatieve opvoedstijl heeft een gemiddelde van 4.14. Ook is te zien dat het minimum van deze opvoedstijl hoger is dan het maximum van de andere twee.

Tabel 1: Beschrijvende statistiek opvoedstijlen (N= 130)

Opvoedstijlen	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum
Autoritatief	4.14	0.32	3.25	4.92
Autoritair	2.04	0.36	1.38	3.13
Permissief	2.48	0.37	1.57	3.14

Om het tweede deel van deze vraag te kunnen beantwoorden, is het gemiddelde, de standaarddeviatie, het minimum en maximum berekend van de facetten in tabel 2. Facet 1 tot en met 4 hoort bij de autoritatieve opvoedstijl, 4 tot en met 8 hoort bij autoritair en 9 tot en met 11 hoort bij permissief. Facet 4 heeft het hoogste gemiddelde van 4.25 met een standaarddeviatie van 0.39. Facet 1 heeft daarna het hoogste gemiddelde van 4.19 met een standaarddeviatie van 0.40. Als derde komt facet 2 met een gemiddelde van 4.10 en een standaarddeviatie van 0.49.

Tabel 2: Beschrijvende statistiek facetten (N= 130)

Opvoedingsfacetten	Gemiddelde	Standaarddeviatie	Minimum	Maximum
1) Warmte en betrokkenheid	4.195	0.396	3.33	5.00
2) Uitleg en bevestiging geven	4.102	0.492	2.67	5.00
3) Democratische inspraak en goed aardigheid	3.917	0.528	2.50	5.00
4) Makkelijk in omgang	4.250	0.393	3.25	5.00
5) Verbale vijandigheid	2.484	0.656	1.00	4.00
6) Lichamelijk straffen	1.267	0.406	1.00	3.00
7) Onredelijke en bestraffende strategieën	1.516	0.517	1.00	4.00
8) Directheid	2.322	0.572	1.00	4.00
9) Nalatigheid	2.203	0.547	1.00	4.00
10) Negeren en wangedrag	2.160	0.591	1.00	3.50
11) Zelfverzekerdheid	2.427	0.907	1.00	4.00

Om de deelvraag: ‘Is er een samenhang tussen het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en de opvoedstijl(en) en facetten?’ te beantwoorden is er een regressieanalyse gedaan. Met de regressieanalyse is gemeten welke opvoedstijl de beste voorspeller is van het welbevinden van het kind, zie tabel 3. In deze tabel is af te lezen dat model 1 onder het significantieniveau van 0.05 valt en een R-squared heeft van 0.099, wat betekent dat welbevinden met 9.9% verklaard kan worden door de drie opvoedstijlen. Aan de bèta coëfficiënt is te zien dat de autoritatieve opvoedstijl de sterkste voorspeller is van het welbevinden, namelijk 0.339, vergeleken met de andere opvoedstijlen. Hier opvolgend komt autoritair en dan permissief. De significantie van autoritair is <0.001 . Dit valt onder de grens van 0.05, dit betekent dat autoritair een significante voorspeller is voor het welbevinden. De andere opvoedstijlen en leeftijd zijn geen significante voorspellers voor welbevinden.

In model 2 van tabel 3 is de leeftijd van hoogbegaafde kinderen als controle variabele meegenomen. Ook dit model is significant en heeft een R-squared van 0.113 wat betekent dat de leeftijd samen met de drie opvoedstijlen met 11.3% het welbevinden verklaard. In model 2 is nog steeds autoritair de sterkste voorspeller, met daarna autoritair, permissief en leeftijd. De significantie van autoritair is 0.001 in model 2, dit betekent dat het significant is zoals in model 1. De andere opvoedstijlen hebben geen significante invloed op het welbevinden.

Tabel 3: Regressieanalyse welbevinden opvoedstijlen (N= 130)

Regressieanalyse	R-squared (Model 1)	Bèta coëfficiënt (Model 1)	P-waarden (Model 1)	R-squared (Model 2)	Bèta coëfficiënt (Model 2)	P-waarden (Model 2)
Autoritatief		0.339	<0.001*		0.322	0.001*
Autoritair		0.130	0.181		0.108	0.270
Permissief		-0.036	0.692		-0.057	0.537
Leeftijd					-0.121	0.167
Model	0.099		0.004*	0.113		0.005*

* Significant verschil, $\alpha = 0.05$

Om erachter te komen welke facetten het beste welbevinden kunnen voorspellen, is er een regressieanalyse gedaan naar de facetten van de opvoedstijlen, tabel 4 (pagina 22). De R-squared van model 1 is 0.198, dit betekent dat het welbevinden met 19.8% verklaard kan worden door deze facetten samen. Daarnaast is de significantie van het model 0.005. De bèta coëfficiënt is het hoogste bij '4) makkelijk in omgang'. Aan de significantie is te zien dat alleen dit facet een significante voorspeller is voor welbevinden, <0.001.

In model 2 van tabel 4 is leeftijd als controlevariabele toegevoegd, de R-squared is hier 0.214, dit betekent dat het welbevinden met 21.4% verklaard kan worden door de facetten plus de leeftijd. Dit model is ook significant, met een significantieniveau van 0.003. De bèta coëfficiënt van 0.446 is de hoogste in dit model en hoort bij '4) makkelijk in omgang'. Aan de significantie is te zien dat dit facet onder het significantieniveau van 0.05 valt en daarom significant is, zowel in model 2 <0.001. De andere facetten en de leeftijd hebben geen significante invloed op het welbevinden.

Tabel 4: Regressieanalyse welbevinden en facetten (N= 130)

Regressieanalyse	R-squared (Model 1)	Bèta coëfficiënt (Model 1)	P-waarden (Model 1)	R-squared (Model 2)	Bèta coëfficiënt (Model 2)	P-waarden (Model 2)
1) Warmte en betrokkenheid		0.009	0.935		-0.023	0.835
2) Uitleg en bevestiging geven		0.028	0.789		0.027	0.792
3) Democratische inspraak en goeddaardigheid		-0.022	0.831		-0.020	0.847
4) Makkelijk in omgang		0.439	<0.001*		0.446	<0.001*
5) Verbale vijandigheid		0.136	0.152		0.142	0.132
6) Lichamelijk straffen		-0.082	0.439		0.035	0.740
7) Onredelijke en bestraffende strategieën		0.040	0.709		-0.048	0.650
8) Directheid		-0.045	0.673		-0.045	0.697
9) Nalatigheid		-0.056	0.561		-0.066	0.492
10) Negeren en wangedrag		0.074	0.438		0.058	0.545
11) Zelfverzekerdheid		-0.040	0.696		-0.043	0.676
Leeftijd					-0.135	0.121
Model	0.198		0.005*	0.214		0.003*

* Significant verschil, $\alpha = 0.05$

3.2 Kwalitatieve resultaten

Opvoedingsfactoren

De vierde deelvraag: ‘Welke opvoedingsfactoren worden er toegepast bij hoogbegaafde kinderen met een hoog welbevinden?’ kan beantwoord worden met de bevindingen uit de interviews. Uit de interviews zijn een aantal factoren naar voren gekomen, die ouders van hoogbegaafde kinderen met een hoog welbevinden toepassen. Wat het meest naar voren is gekomen, is dat hoogbegaafde kinderen informatiehonger hebben die je als ouder moet voeden. Ze hebben behoefte aan uitleg en dat het gesprek met hen wordt aangegaan. Veel van de ouders vertelden dat bijna alles in overleg gebeurt. Vooral als het gaat om het maken van regels, wordt er overlegd met de kinderen.

Zomaar regels opleggen zonder dit uit te leggen of te overleggen werkt niet bij hoogbegaafde kinderen, dit is vaak door de ouders genoemd. Een ouder vertelde het volgende: “Als je haar maar meeneemt in die regels. Zoals gisteren, hebben we het bijvoorbeeld gehad over hoe laat ze denkt dat ze naar bed moet en hoe je dan denkt nog te kunnen functioneren. Nou, zelf zegt ze dat ze iets later naar bed zou

kunnen dan ze nu gaat. En dan zeg ik van, we hebben zo meteen twee weken vakantie. Laten we eens even kijken hoe dat dan gaat. Dan evalueren we dat later. Dan blijkt dat het wel of niet gaat en kunnen we dat wel of niet doen. Zo doen we dat.” Wel geven een aantal ouders aan dat ze grenzen stellen, zij vertellen dat sommige regels gewoon niet te overleggen zijn. Aansluitend vertelden veel ouders consequent te zijn in het naleven en stellen van regels.

Autonomie vinden de ouders ook een belangrijke factor in de opvoeding. Zo vertelde een ouder: *“Die zelfstandigheid, autonomie en creativiteit zijn wel echt de belangrijkste factoren.”* Vrijheid werd ook vaak genoemd in dezelfde context. Je kind serieus nemen, zien en behandelen als gelijkwaardig mens kwam ook vaak voor, zo vertelde een ouder: *“We hebben ze eigenlijk vanaf de geboorte gezien als volwassen mensjes in een klein lijf, een volwaardig mens met gewone wensen, dromen en gevoelens.”*

Veel ouders gaven aan dat hun kind gevoelig is, rekening houden met deze gevoelens is volgens hen erg belangrijk binnen de opvoeding. Veel liefde en contact door middel van onder andere knuffelen, werd ook door meerdere ouders aangegeven als belangrijk.

Wat verder nog veel naar voren kwam is dat ouders veel activiteiten ondernemen met de kinderen. Veel van de activiteiten die zijn genoemd waren buiten. Omdat dit een ontdekkende en onderzoekende omgeving biedt. Een ouder vertelde: *“Ik heb wel het idee dat buitenspelen heel gezond is, ook tuinieren bijvoorbeeld. We hebben een moestuin, volkstuin en we maken wel eens een kampvuurtje. Zo rommelen we wat aan, het is vooral onderzoekend.”*

Deze ouders vertelden ook dat ze veel thuis zijn met hun kinderen. De meeste ouders proberen vaak thuis te zijn wanneer hun kinderen dat ook zijn, om zo veel contact te kunnen hebben. Bij de meeste gezinnen waren niet veel externe mensen betrokken bij de opvoeding. Wanneer dit wel het geval was, waren dit vaak de opa's en oma's voor een middag in de week. Een aantal hebben het kinderdagverblijf of BSO geprobeerd, dit was vaak niet lang.

Behoeften van hoogbegaafde kinderen

Om de vraag: *‘Wat zijn de behoeften van een hoogbegaafd kind in de opvoeding?’* te beantwoorden, zijn de antwoorden opgesplitst in twee delen: wat ouders zeggen dat de behoeften van hun kind zijn en wat het kind zelf zegt dat de behoeften zijn. Ook gaven veel ouders aan wat zij zelf nodig hadden tijdens het opvoeden van hun hoogbegaafde kind.

Wat de hoogbegaafde kinderen nodig hebben volgens de ouders is dat hoogbegaafde kinderen een leerhonger hebben. Zij willen graag en veel leren, er heerst een sterke drang tot nieuwe kennis. Ook is dit belangrijk tegen verveling, zonder uitdaging ontstaat verveling snel. Het is van belang om het tempo

en de interesses van het kind te volgen. Ouders geven aan dat de opvoeding hard werken is, daarbij moet je geduld hebben in de opvoeding. Eén ouder vertelde: *“Het is hard werken om kinderen gemotiveerd en blij te houden”* en een andere ouder zei: *“Het is intensief en hard werken”*.

Daarnaast geven de ouders aan dat het belangrijk is voor hoogbegaafde kinderen om goede vriendschappen op te bouwen. Ze voelen mensen sterk aan waardoor ze snel door hebben of iemand oprecht is of niet. Een aantal ouders gaven aan dat gelijkgestemden in de omgeving van hoogbegaafde kinderen prettig is, ook binnen vriendschappen. De kinderen zijn daarbij ook vaak creatief. Veel ouders gaven aan dat kinderen behoefte aan ruimte hebben, zodat de creativiteit tot uiting komt.

In de interviews zijn er ook gesprekken gevoerd met de kinderen. Zij gaven aan dat het fijn is als er naar je wordt geluisterd door je ouders. Ook benoemen zij dat ze veel buiten spelen en actieve dingen ondernemen met het gezin en met andere kinderen. Verder komt de leeshonger naar voren en willen ze graag veel boeken lezen. Een kind vertelde dat je je kind moet laten doen wat hij wil. En een ander gaf aan dat ze uitdaging nodig hebben. Zo vertelde een kind: *“Gewoon de uitdaging geven die ze nodig hebben”*.

Zoals eerder aangegeven, hebben ook ouders bepaalde behoeften tijdens de opvoeding. Zo vinden zij steun vanuit de omgeving belangrijk. Een team zijn met je partner is nodig om sterk te kunnen staan in de opvoeding. Maar ook contact hebben met andere ouders die ook een hoogbegaafd kind hebben. Als voorbeeld werden Facebook-groepen en hoogbegaafdheid scholen genoemd.

Wat geef je mee aan anderen?

Om de laatste deelvraag: *‘Wat geven gezinnen met een hoogbegaafd kind met een hoog welbevinden mee aan andere gezinnen met een hoogbegaafd kind?’* te beantwoorden, is er in de interviews aandacht besteed aan de belemmerende factoren binnen de opvoeding. Zo kwam naar voren dat straffen zonder uit te leggen niet werkt volgens de ouders. Een hoogbegaafd kind heeft een goede uitleg nodig waarom die iets moet doen. Zonder uitleg kan er bijvoorbeeld een machtsstrijd ontstaan, dit gaven ouders aan te willen vermijden.

Onbegrip vanuit omgeving werkt ook niet bevorderend, zo vertelde een ouder: *“Je kan nooit trots zijn, want ja, jij bent slim. Dat is wel eens lastig.”* Een andere ouder gaf aan: *“Het is vooral dat mensen niet weten waar hoogbegaafdheid over gaat.”* Ook gaven ouders aan dat wanneer je zelf nog niet weet dat je kind hoogbegaafd is, het lastiger is om hen te begrijpen. Dit kan ook belemmerend werken in de opvoeding.

Vervolgens is er in de interviews aan de gezinnen gevraagd wat zij nog mee willen geven aan andere gezinnen die in het begin zitten van de opvoeding van een hoogbegaafd kind of midden in de opvoeding zitten. Bij deze vraag kwam naar voren dat het belangrijk is om naar het hoogbegaafde kind te luisteren en een goede uitleg te geven wanneer er iets gezegd of verteld wordt. Een ouder vertelde hierover: *“‘Omdat ik het zeg’, dat is geen goede uitleg”*. Een andere ouder vertelde: *“Als je iets niet kunt uitleggen, dan zullen de kinderen daarmee aan de haal gaan”*. Daarbij is het ook van belang dat je als ouder oprecht en eerlijk bent naar de kinderen toe.

Ouders noemen dat het erg belangrijk is om altijd naar je ouderlijke gevoel te luisteren. Wanneer je bijvoorbeeld opzoek bent naar wat je kind nodig heeft, hebben andere mensen altijd een mening. Daarbij geven ze aan dat psychologen jouw kind alleen tijdens dat spreekuur zien en niet altijd een goede conclusie kunnen trekken. Daarbij geven een aantal ouders wel aan dat je als ouder niet moet schromen om hulp te zoeken. Maar, blijf wel altijd luisteren naar je eigen gevoel: *“Ik denk dat de beste keuze die ik heb gemaakt is: naar mijn eigen gevoel te blijven luisteren”*.

Wanneer bekend is dat je kind hoogbegaafd is, wordt als tip meegegeven dat het handig is om als ouder (en eventueel de omgeving) informatie te zoeken over hoogbegaafdheid en je goed in te lezen. Daarbij werd aangegeven dat er Facebook-groepen bestaan waarin je als ouders onderling over je hoogbegaafde kinderen kunt hebben en hier ook echt trots kunt zijn op je kind. In tegenstelling tot andere omgevingen waarbij het al snel lijkt dat je over je kind aan het opscheppen bent.

Wat één van de hoogbegaafde kinderen nog mee wou geven aan andere hoogbegaafde kinderen is: *“Dat je je niet moet aanpassen, pas jezelf niet aan”*. De ouder vulde hierbij aan dat je je als kind niet overal helemaal kunt laten zien, omdat andere kinderen ook iets moeten kunnen laten zien. Ook dat anderen altijd wel een mening hebben en jou niet altijd willen horen.

Verder is het volgens de ouders van belang dat je je zelf in de spiegel moet kunnen zien bij de handelingen die je doet. Daarbij leer je jezelf ook in de spiegel zien doordat de hoogbegaafde kinderen alles reflecteren wat je doet. *“Je wilt gewoon een gelukkig kind, het maakt niet uit of het aan de onderkant of aan de bovenkant is, maar je wilt gewoon dat ze lekker in het leven staan, ze zichzelf kunnen ontwikkelen op hun eigen tempo en dat is voor hoogbegaafde kinderen gewoon veel lastiger. Dat ze zich heel vaak moeten aanpassen aan het lagere tempo, zich heel veel vervelen en daar ook wel slechter van in hun vel zitten”*.

4. Conclusie

In dit hoofdstuk wordt er antwoord gegeven op de hoofdvraag: *'Is er een verband tussen opvoedstijl en het welbevinden van hoogbegaafde kinderen en welke opvoedingsfactoren spelen daarbij een rol?'.* Daarnaast worden discussiepunten benoemd en aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek en de praktijk.

Het hanteren van een bepaalde opvoedstijl heeft invloed op het welbevinden van hoogbegaafde kinderen. Uit het onderzoek blijkt dat 95% van hoogbegaafde kinderen een redelijk tot zeer hoog welbevinden heeft. De meest voorkomende opvoedstijl is de autoritatieve stijl, die leidt tot een hoger welbevinden bij hoogbegaafde kinderen. Dat deze stijl het beste werkt voor hoogbegaafde kinderen werd ook door het NJI vastgesteld (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Met name het facet *'makkelijk in de omgang'* heeft een significante invloed op het welbevinden. Dit betekent dat wanneer ouders grenzen stellen, regels uitleggen, redelijke verwachtingen hebben en warm en responsief zijn, hun kind een hoger welbevinden ervaart. Hierbij ligt de focus op het maken van grapjes en spelen met hun kind, respect hebben voor de mening van het kind en hen aanmoedigen deze te uiten.

Op basis van de interviews blijkt dat er verschillende opvoedingsfactoren zijn die ouders hanteren bij het opvoeden van hoogbegaafde kinderen met een hoog welbevinden. Zo voeden deze ouders de informatiehonger van hun kind, ondernemen ze veel (buiten) activiteiten en stimuleren ze de creativiteit. Ze waarborgen de autonomie van het kind, door hen als gelijkwaardig mens te behandelen. Dit uit zich onder andere in het betrekken van het kind bij het maken van beslissingen. Ook geven ze veel uitleg over waarom iets gedaan moet worden en bieden ze voldoende uitdaging. Deze opvoedingsfactoren komen overeen met de behoefte van de hoogbegaafde kinderen zelf. Een groot deel van deze kenmerken wordt vaak genoemd in de literatuur over de autoritatieve opvoedingsstijl (Robinson et al., 1995).

4.1 Discussie

Een eerste discussiepunt betreft de interviewmethode. Ouders en kind zijn samen geïnterviewd omdat de vragen voor de kinderen betrekking hebben op de ouders en andersom. Deze situatie kan leiden tot sociaal wenselijke antwoorden vanwege de aanwezigheid van de ander. Zowel ouders als kinderen kunnen het gevoel hebben dat ze niet volledig eerlijk kunnen zijn in elkaars aanwezigheid, wat als ongemakkelijk ervaren kan worden. Bovendien zijn de interviews online afgenomen, wat door sommigen als minder aangenaam kan worden ervaren. Sommige kinderen hebben mogelijk meer spanning ervaren, wat zou kunnen betekenen dat er tijdens fysieke gesprekken andere antwoorden zouden zijn gegeven.

In dit onderzoek is informatie vergaard van kinderen met een hoog welbevinden door middel van interviews. Er is echter niet gekeken naar de kinderen met een laag welbevinden. Om een completer beeld te krijgen van wat niet werkt in de opvoeding van hoogbegaafde kinderen, zou dit aspect kunnen worden meegenomen. Zo zou ook een benchmark onderzoek gedaan kunnen worden met normaal begaafden kinderen, om tot een betere conclusie te doen.

De non-response was 55% bij de ouders en 68% bij de kinderen. Dit betekent dat niet alle ouders de vragenlijst hebben ingevuld, wat kan wijzen op een selectiebias. Het is mogelijk dat ouders die een autoritatieve opvoedstijl hanteren eerder geneigd waren om de vragenlijst in te vullen dan ouders met een permissieve of autoritaire opvoedstijl. Dit kan ook zo zijn voor ouders waarvan de kinderen niet gelukkig zijn, of voor de kinderen zelf. Vanwege deze reden moet de verzamelde data voorzichtig worden geïnterpreteerd.

In dit onderzoek is momenteel één controlevariabele opgenomen. Het zou waardevol kunnen zijn om een controlevariabele toe te voegen met betrekking tot de culturele achtergrond in de regressieanalyse. Hiermee kan worden onderzocht of het welbevinden en/of de opvoedstijl beïnvloed wordt door de culturele achtergrond van de ouders.

Ten slotte lag de focus van dit onderzoek op het welbevinden van de kinderen in de thuissituatie. Er is echter niet gekeken naar het welbevinden en de resultaten op school. Hier zou naar gekeken kunnen worden om een breder beeld te krijgen van het welbevinden van de kinderen. Bovendien zouden de schoolresultaten als controlevariabele in de regressieanalyse gebruikt kunnen worden.

4.2 Aanbeveling

4.2.1 Vervolgonderzoek

Voor vervolgonderzoek wordt aanbevolen om ouders en kinderen apart te interviewen, waarbij de keuze wordt geboden tussen online of fysieke interviews. Dit bevordert een meer open communicatie, waarbij ouders en kinderen vrijelijk hun gedachten en gevoelens kunnen delen zonder invloed van de andere partij. De online optie is vooral handig voor mensen die ver weg wonen of de voorkeur geven aan interactie op afstand.

Daarnaast zou het uitvoeren van een benchmarkonderzoek een toevoeging zijn aan het onderzoek. Door verschillende groepen te vergelijken, zoals kinderen met een laag welbevinden en normaal begaafde kinderen, kan er een vollediger beeld worden geschetst waaruit betere handvatten kunnen worden gegeven. Dit zal ouders ondersteunen bij het vinden van effectievere opvoedingsstrategieën en de

benodigde ondersteuning bieden aan kinderen die dat nodig hebben. Het nemen van meerdere metingen kan ook zorgen voor een completer beeld van het welbevinden en de opvoedstijl.

4.2.2 Praktijk

Uit het onderzoek komt naar voren dat een gedeelte van het welbevinden positief wordt bevorderd door een autoritatieve opvoedstijl. Dit blijkt zowel uit de interviews als uit het kwantitatieve onderzoek. Om ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk ouders van hoogbegaafde kinderen een passende opvoedstijl hanteren, is psycho-educatie aanbevolen.

Uit het kwalitatieve onderzoek komt naar voren dat het begrijpen van het hoogbegaafde kind op de voorgrond staat. Met psycho-educatie kunnen ouders leren hoe het brein van hun kind werkt, tegelijkertijd ook hoe zij deze opvoedstijl kunnen hanteren. Psycho-educatie kan gegeven worden door middel van spel, video's, boeken of gesprekken. Dit zou bevorderend kunnen zijn in groepsverband, omdat ouders graag steun vinden bij lotgenoten. Psycho-educatie kan in combinatie gaan met bijvoorbeeld gezinstherapie wanneer er problemen spelen binnen het gezin.

Een Toegepast Psycholoog zou een training kunnen ontwikkelen voor het hele gezin. Hierin kan worden ingespeeld op de autoritatieve opvoedstijl. Maar ook kan er ingespeeld worden op specifieke handelingen zoals je kind zien als gelijkwaardig, overleggen met je kind, uitleg geven, jezelf in de spiegel kunnen zien, het voeden van de leerhonger/uitdaging geven en wat te doen bij opstand van het kind. Door deze training voor ouder en kind te ontwikkelen, wordt de autonomie en behoefte van het kind bewaakt.

In de interviews is er aandacht besteed aan wat ouders willen meegeven aan andere ouders met een hoogbegaafd kind. Hier zijn een aantal tips uit voortgekomen die makkelijk toepasbaar zijn. Zo helpt het ouders om in contact te zijn met lotgenoten. Dit doen ze door middel van Facebook-groepen en hoogbegaafdheid scholen. Het is ook belangrijk om te luisteren naar je ouderlijke intuïtie en je goed in te lezen over hoogbegaafdheid. Tot slot is naar voren gekomen dat het belangrijk is om jezelf een spiegel voor te houden.

Literatuurlijst

- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Benders, L. (2022). Hoeveel interviews houd je voor je scriptie? *Scribbr*. Geraadpleegd op 8 mei 2023, van: [https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/aantal-interviews/#:~:text=BIJ1-,\(Theoretische\)%20saturatie,op%20basis%20van%20jouw%20interviews.](https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/aantal-interviews/#:~:text=BIJ1-,(Theoretische)%20saturatie,op%20basis%20van%20jouw%20interviews.)
- Bucx, F. (2011). *Gezinsrapport 2011f: een portret van het gezinsleven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
- Cramer, Y., Hovinga, F., & Van Poppel, M. (2022). *KIQT+ handleiding: Kinderen IQ Test Plus*.
- Feldman, R. S. (2016). *Ontwikkelingspsychologie* (7e editie). Pearson Benelux B.V.
- Frick, P. J. (1991). The Alabama Parenting Questionnaire. Unpublished rating scale, University of Alabama. Geraadpleegd op 7 maart 2023 van: [https://cyfar.org/sites/default/files/PsychometricsFiles/Parenting%20Questionnaire-Alabama%20\(parents%20of%20children%206-18\)_0.pdf](https://cyfar.org/sites/default/files/PsychometricsFiles/Parenting%20Questionnaire-Alabama%20(parents%20of%20children%206-18)_0.pdf)
- Genau, L. (2023). *Semigestructureerde of half-gestructureerde interviews in je scriptie*. *Scribbr*. Geraadpleegd op 18 april, van: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/semigestructureerd-interview/>
- Gulbahce, T. (2020, 14 april). *Culturele verschillen bij het opvoeden van kinderen*. *Sensa Zorg*. Geraadpleegd op 18 april 2023, van: <https://www.sensazorg.nl/culturele-verschillen-bij-het-opvoeden-van-kinderen/>
- Hamsikova, R. (2013, 29 oktober). *Emotioneel intense hoogbegaafde kinderen*. IEKU advies. Geraadpleegd op 28 maart 2023, van: [https://www.ieku.nl/emotionele-intensiteit/#:~:text=De%20intellectuele%20complexiteit%20gaat%20hand,kind%20\(of%20de%20volwassene\).](https://www.ieku.nl/emotionele-intensiteit/#:~:text=De%20intellectuele%20complexiteit%20gaat%20hand,kind%20(of%20de%20volwassene).)
- Heijst, van, L. (2021). Cronbach's alpha in SPSS: Berekenen en interpreteren. *Scribbr*. Geraadpleegd op 12 mei, van: <https://www.scribbr.nl/statistiek/cronbachs-alpha/>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *C103: Problemen verbandhoudend met hoogbegaafdheid*. Geraadpleegd op 16 februari 2023, van: <https://www.nji.nl/cap-j/c103-problemen-verbandhoudend-met-hoogbegaafdheid>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Wat is opvoeding?* Geraadpleegd op 27 maart, van: <https://www.nji.nl/opvoeden-en-ouderschap/opvoeding>
- Neihart, M. (1999) The impact of giftedness on psychological well-being: What does the empirical literature say? *Roeper Review*, 22:1, 10-17, <https://doi.org/10.1080/02783199909553991>
- Pharos. (2023, 9 maart). *Welbevinden op school - Pharos*. Geraadpleegd op 27 maart, van: <https://www.pharos.nl/infosheets/welbevinden-op-school/>
- Ploeg, van der, J. D. (2018). Het hoogbegaafde kind. *Bohn Stafleu van Loghum eBooks*, 105–120. https://doi.org/10.1007/978-90-368-2232-9_10

- Pont, S. (2023, 5 januari). *Welke van de vier opvoedingsstijlen werkt het beste?* Psychologie Magazine. Geraadpleegd op 16 februari 2023, van: <https://www.psychologiemagazine.nl/artikel/welke-opvoedstijl-werkt-het-beste/>
- Robinson, C. C., Mandlco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (1995). Authoritative, Authoritarian, and Permissive Parenting Practices: Development of a New Measure. *Psychological Reports*, 77(3), 819–830. <https://doi.org/10.2466/pr0.1995.77.3.819>
- Senzai (2020, 24 september). *Model van Renzulli*. Geraadpleegd op 15 februari 2023, van: <https://www.senzai.nl/hoogbegaafdheid/kenmerken/model-van-renzulli/>
- Stevens, J. (z.d.). *Hoogbegaafden hebben brede kennis en interesse*. De Steven training | coaching | outplacement. Geraadpleegd op 15 februari 2023, van: <https://www.desteven.nl/persoonlijke-ontwikkeling/hoogbegaafd-coaching/hb-kennis-interesse>
- Termini, G. (2004). *Hoogbegaafde kinderen* [Scriptie]. Het Johan Borgman College. Geraadpleegd op 16 februari, van: http://www.termini.nl/tekst/zakelijke%20informatie/publicaties/termini_hoogbegaafd.pdf
- Webb J. T. (1993). Nurturing social-emotional development of gifted children. In Heller K. A., Monks F. J., and Passow A. H. (Eds.), *International Handbook for Research on Giftedness and Talent*. Oxford: Pergamon Press.
- Weissler, K., & Landau, E. (1993). Characteristics of Families with No, One, or More Than One Gifted Child. *The Journal of Psychology*, 127(2), 143–152. <http://dx.doi.org/10.1080/00223980.1993.9915550>
- Wij-leren (2022). *Welbevinden - uitleg begrippen onderwijs*. Geraadpleegd op 8 maart 2023, van: <https://wij-leren.nl/welbevinden.php#:~:text=Welbevinden%20is%20een%20basisvoorwaarde%20voor,met%20zijn%20of%20haar%20leven>

Bijlagen

Bijlage 1: Vragenlijsten ouders/kind

Onderdeel voor het kind [deel 1]

De volgende vragen zijn voor uw kind. Hierin is het belangrijk dat uw kind eerlijk antwoord geeft op de vragen.

Je gaat nu 8 vragen invullen over de afgelopen 4 weken. Het is belangrijk dat je eerlijk antwoord geeft. Wanneer je iets niet weet, mag je dit aan je ouders vragen. Bij elke vraag moet er gekozen worden uit één van de vijf onderstaande mogelijkheden [1. Nooit tot 5. Altijd].

1. Nooit
2. Zelden
3. Soms
4. Vaak
5. Altijd

De volgende stellingen gaan over de afgelopen vier weken:

1. Ik voel mij ontspannen als ik thuis ben	1-2-3-4-5
2. Ik ben gelukkig	1-2-3-4-5
3. Ik ben tevreden met mijn sociale contacten	1-2-3-4-5
4. Ik voel mij goed	1-2-3-4-5
5. Ik ben opgewekt	1-2-3-4-5
6. Bij tegenslagen zet ik door	1-2-3-4-5
7. Ik ben tevreden over mijzelf	1-2-3-4-5
8. Ik heb plezier wanneer ik thuis ben	1-2-3-4-5

Voor ouders [deel 2]

Onderstaande vragenlijst gaat over uw kind dat deel heeft genomen aan de KIQT+. De focus ligt op de opvoeding van beide ouders/opvoeders (wanneer beide betrokken zijn). Om zo een duidelijk beeld te krijgen over de opvoeding van uw kind. In deze vragen wordt er gesproken vanuit de ik-vorm, als u het als ouders samen in vult mag u de wij-vorm interpreteren. Bij elke vraag moet er gekozen worden uit één van de 5 onderstaande mogelijkheden [1. Nooit tot 5. Altijd]

1. Nooit
 2. Zelden
 3. Soms
 4. Vaak
 5. Altijd
-
9. Ik spreek mijn waardering uit over wat mijn kind probeert te bereiken (**Warmte en betrokkenheid: autoritatief**)
 10. Ik leg aan mijn kind uit waarom bepaalde regels er zijn (**Uitleg en bevestiging geven: autoritatief**)
 11. Ik moedig mijn kind aan om te praten over zijn problemen (**Warmte en betrokkenheid: autoritatief**)
 12. Ik geef toe aan mijn kind wanneer er thuis commotie gemaakt wordt (**Nalatigheid: permissief**)
 13. Ik kom zelfverzekerd over binnen de opvoeding (**Zelfverzekerdheid: permissief**)
 14. Ik straf fysiek om mijn kind te disciplineren (**Lichamelijk straffen: autoritair**)
 15. Ik heb warme en intieme momenten met mijn kind (**Warmte en betrokkenheid: autoritatief**)
 16. Wanneer mijn kind vraagt waarom iets gedaan moet worden, reageer ik met: “omdat ik het zei”, of “omdat ik je ouder ben” (**Onredelijke en bestraffende strategieën: autoritair**)
 17. Ik kondig bestraffing aan, maar kom dit vervolgens niet na (**Nalatigheid: permissief**)

18. Ik help mijn kind met het begrijpen van de impact van zijn gedrag, door mijn kind aan te moedigen om te praten over de consequenties van zijn gedrag (**Uitleg en bevestiging geven: autoritatief**)
19. Ik val uit tegen mijn kind wanneer die zich misdraagt (**Verbale vijandigheid: autoritair**)
20. Ik straf door het wegnemen van privileges zonder dit uit te leggen (**onredelijke en bestraffende strategieën: autoritair**)
21. Ik leg mijn kind uit hoe ik mij voel over zijn (goede en slechte) gedrag (**Uitleg en bevestiging geven: autoritatief**)
22. Omdat ik zelf te druk ben vergeet ik waar mijn kind mee bezig is (**nalatigheid: permissief**)
23. Ik laat mijn kind anderen onderbreken (**Negeren van wangedrag: permissief**)
24. Ik moedig mijn kind aan om zich te uiten wanneer het kind het oneens is met mij (**Democratische inspraak en goedaardigheid: autoritatief**)
25. Ik eis dat mijn kind iets doet (**Directheid: autoritair**)
26. Ik neem mijn kind zijn voorkeuren mee in het maken van plannen en afspraken (**Democratische inspraak en goedaardigheid: autoritatief**)
27. Ik vind het moeilijk om mijn kind te disciplineren (**Zelfverzekerd: permissief**)
28. Ik negeer het slechte gedrag van mijn kind, ook al gaat dit in tegen mijn normen en waarden (**Negeren van wangedrag: permissief**)
29. Om het gedrag van mijn kind te verbeteren geef ik schreeuwend kritiek (**Directheid: autoritair**)
30. Ik speel/onderneem dingen met mijn kind (**Makkelijk in omgang: autoritatief**)
31. Ik heb discussies met mijn kind (**Verbale vijandigheid: autoritair**)
32. Ik heb respect voor de mening van mijn kind (**Makkelijk in omgang: autoritatief**)
33. Ik moedig mijn kind aan om zijn mening te uiten (**Warmte en betrokkenheid: autoritatief**)
34. Ik voed mijn kind meer op door te straffen dan door te communiceren (**Lichamelijk straffen: autoritair**)
35. Ik maak grapjes met mijn kind (**Makkelijk in omgang: autoritatief**)

Deze vragenlijst maakt deel uit van een groter onderzoek door studenten Toegepaste Psychologie. Graag zouden zij interviews afnemen bij ouders en kinderen, deze interviews zullen via teams plaatsvinden. Staat u ervoor over om benaderd te worden hiervoor?

Ja/nee

Hoe kunnen zij u bereiken?

....

Zo ja, voorkeur [meerdere antwoorden mogelijk]:

	Ochtend	Middag	Avond
Maandag 17 apr		...	...
Dinsdag 18 apr	...	...	...
Woensdag 19 april	...	...	...
Donderdag 20 apr	...	...	...
Vrijdag 21 apr	...	...	...
Zaterdag 22 apr	...	...	...
Zondag 23 apr	...	...	...

Mochten deze momenten niet lukken, zou u willen aangeven wanneer u wel kunt [Ook wanneer u eerder beschikbaar bent]

.....

Bijlage 2: Interviewschema

Interview schema

Wij doen onderzoek vanuit de opleiding Toegepaste Psychologie aan de Hanzehogeschool in Groningen voor ons afstudeeronderzoek. Voor dit gesprek hebben wij ongeveer 45 minuten gereserveerd.

Allereerst willen we vragen of wij dit gesprek mogen opnemen? De opname wordt gebruikt om alle gegeven informatie zo goed mogelijk te verwerken. Het wordt opgeslagen in de drive van de Hanze, deze opname staat hier beschermd en wordt na het verwerken van de resultaten verwijderd.

Onze vraag voor het onderzoek luidt als volgt: *‘Welke opvoedingsfactoren worden belangrijk bij de ontwikkeling van hoogbegaafde kinderen?’* Onder opvoedingsfactoren verstaan wij: de gedragingen van de ouders in de opvoeding en de kenmerken van dit gedrag. De nadruk ligt op welke gedragingen stimulerend of belemmerend zijn voor uw kind.

Wij willen graag handvatten geven aan andere gezinnen voor het opvoeden van een hoogbegaafd kind. (Omdat dit anders kan zijn)

Wij hebben vragen voor u als ouder en uw kind

Ouders [en kind] deel:

- Hoe zou u de opvoeding van uw kind omschrijven in een paar zinnen?
 - Kunt u specifieke gedragingen/handelingen benoemen die kenmerkend zijn voor uw opvoeding?
- Waren er nog andere mensen betrokken bij de opvoeding?
 - Hoe zag dit eruit?
 - Hoe vonden jullie dit?

Bevorderend/stimulerend

- Wat gaat er goed in de opvoeding? Waarom denkt/ vindt u dat?
- Wat draagt volgens u bij aan een goede opvoeding van het hoogbegaafde kind?
 - Waarin onderscheidt zich dat van een goede opvoeding van een normaalbegaafd kind? Waarom?

Belemmerend

- Zijn er dingen waar jullie tegenaan lopen/liepen in de opvoeding kijkend naar het hoogbegaafde kind?
 - In vergelijking met een normaalbegaafd kind

Wat geven jullie mee

- Wat hebben jullie geleerd over de opvoeding in de loop der jaren?
 - Waar hebben jullie baat bij gehad?
 - Wat voor keuzes hebben jullie gemaakt?
 - Hoe kunnen andere gezinnen hiervan leren?
- Wat willen jullie meegeven aan andere gezinnen voor de opvoeding?

Kind-deel:

Behoeften van kind:

- Hoe gaat het thuis?
 - Hoe heb je de opvoeding ervaren?
- Wat is het leukst/ fijnst thuis?
- Wat is het stomst/minst leuk/vervelend thuis?
- Hoe heb je het ervaren dat ... betrokken waren in de opvoeding?
- Wat zou je veranderen thuis als dat zou kunnen?
 - Is er iets wat je anders had willen zien thuis?

- Wat zijn/waren jouw behoeften?
- Stel: je zou nu iets kunnen vertellen aan je ouders op het moment dat jij geboren werd, wat zou dit zijn?
 - En als je kijkt naar je hoogbegaafdheid, zou je je ouders hierover tips willen geven?
 - Wat voor tips geef je iemand die een baby krijgt

Bijlage 3: Codeboek interviews

Vijf codes met bijhorende aspecten voor de interviews.

Opvoedingsfactoren die bevorderend/ stimulerend zijn in de opvoeding

Antwoorden met betrekking op de autonomie, luisteren naar het kind, creativiteit stimuleren, meenemen in beslissingen, gevoeligheid van het kind, kind als gelijkwaardig persoon te zien, uitleg geven en activiteiten ondernemen.

Opvoedingsfactoren die belemmerend zijn in de opvoeding

Antwoorden met betrekking op het onbegrip van de omgeving, het straffen van het kind en andere mensen in de opvoeding

Externe omgeving tijdens de opvoeding

Antwoorden met betrekking op andere mensen zoals: opa's en oma's of een kinderopvang die veel betrokken waren.

Behoeften van het hoogbegaafde kind

Antwoorden met betrekking op de omgeving van het hoogbegaafde kind, zoals: gelijkgestemden, HB-onderwijs en vriendschappen. Ook antwoorden met betrekking tot de leerhonger, het krijgen van uitdaging, afwisseling en ontplooiing.

Meegeven aan andere ouders

Antwoorden met betrekking op tips die ouders meegeven aan andere ouders met een hoogbegaafd kind.

Bijlage 4: Verwerkersovereenkomst SCALIQ

Partijen:

Verwerkersovereenkomst SCALIQ

SCALIQ BV, gevestigd te Zeist, aan de Steynlaan 30, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw F.M. Hovinga-Tiller (DGA), hierna te noemen: **“Verantwoordelijke”**;

en

_____, geboren op _____ te _____, hierna

te _____ noemen: **“Verwerker”**;
hierna gezamenlijk aangeduid als **“Partijen” Overwegingen:**

1. Verwerker werkt met Verantwoordelijke doorlopend aan gezamenlijke projecten op het terrein van onderzoek.
2. Verwerker slechts in het kader van deze samenwerking van Verantwoordelijke de beschikking krijgt over Persoonsgegevens om deze te Verwerken bij de uitvoering van deze projecten.
3. Partijen vanwege het uitvoeren van deze Onderliggende opdracht en met betrekking tot de Persoonsgegevens de wederzijdse rechten en verplichtingen wensen vast te leggen.

Partijen komen het volgende overeen:

1. Definities

In deze Overeenkomst wordt een aantal begrippen gebruikt. De betekenis van die begrippen is hieronder verduidelijkt. De genoemde begrippen worden in deze Overeenkomst met een hoofdletter geschreven. Veelal wordt in de opsomming hieronder gebruik gemaakt van de omschrijving van het begrip uit de wet- en regelgeving op het gebied van privacy.

Betrokkene: Geïdentificeerde of identificeerbaar natuurlijke persoon op wie een Persoonsgegeven betrekking heeft.

Verwerker:

Sub-verwerker:

Verwerkingsverantwoordelijke/ Verantwoordelijke:

Bijzondere Persoonsgegevens:

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/ dat ten behoeve van de Verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt, zonder aan zijn rechtstreeks gezag te zijn onderworpen.

Een andere verwerker die door de Verwerker wordt ingezet om ten behoeve van de Verwerkingsverantwoordelijke specifieke verwerkingsactiviteiten te verrichten.

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.

Dit zijn gegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid. Alsmede persoonsgegevens betreffende strafrechtelijke veroordelingen en strafbare feiten of daarmee verband houdende veiligheidsmaatregelen.

Een inbreuk op de beveiliging die per ongeluk of op onrechtmatige wijze leidt tot - of waarbij redelijkerwijs niet uit te sluiten valt dat die kan leiden tot - de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of de ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte persoonsgegevens.

Datalek:

Derden:

Meldplicht Datalekken:

Medewerkers

Onderliggende opdracht:

Overeenkomst:

Persoonsgegevens:

Anderen dan Partijen en de Medewerkers.

De verplichting tot het melden van Datalekken aan de Autoriteit Persoonsgegevens en (in sommige gevallen) aan Betrokkene(n).

Personen die werkzaam zijn bij Verwerker, ofwel in dienstbetrekking dan wel tijdelijk ingehuurd.

De overeenkomst van opdracht zoals hierboven bedoeld in de overwegingen onder A.

Deze verwerkersovereenkomst inclusief Bijlagen.

Alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon („de Betrokkene”) die in het kader van de “Onderliggende opdracht” worden verwerkt; als identificeerbaar wordt beschouwd een natuurlijke persoon die direct of indirect kan worden geïdentificeerd, met name aan de hand van een identifier zoals een naam, een identificatienummer, locatiegegevens, een online identifier of van een of meer elementen die kenmerkend zijn voor de fysieke, fysiologische, genetische, psychische, economische, culturele of sociale identiteit van die natuurlijke persoon.

Persoonsgegevens gevoelige aard van Persoonsgegevens waarbij verlies of onrechtmatige Verwerking kunnen leiden tot (onder meer) stigmatisering of uitsluiting van Betrokkene, schade aan de gezondheid, financiële schade of tot (identiteits-)fraude.

Tot deze categorieën van persoonsgegevens moeten in ieder geval worden gerekend:

- Bijzondere persoonsgegevens
- Gegevens over de financiële of economische situatie of gezondheid van de Betrokkene
- (Andere) gegevens die kunnen leiden tot stigmatisering of uitsluiting van de Betrokkene
- Gebruikersnamen, wachtwoorden en andere inloggegevens
- Gegevens die kunnen worden misbruikt voor (identiteits-)fraude

Een bewerking of een geheel van bewerkingen met betrekking tot persoonsgegevens of een geheel van persoonsgegevens, al dan niet uitgevoerd via geautomatiseerde procedés, zoals het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens.

De Algemene Verordening Gegevensbescherming (EU Verordening 2016/679), inclusief de uitvoeringswet van deze verordening. De AVG vervangt de Wet bescherming persoonsgegevens per 25 mei 2018.

Verwerken/ Verwerking:

AVG

2. Toepasselijkheid en looptijd

2.1 Deze Overeenkomst treedt in werking op de datum waarop Partijen deze ondertekenen.

2.2 Deze Overeenkomst is onderdeel van een doorlopende samenwerking en zal gelden voor zolang er onderliggende opdrachten of gezamenlijke initiatieven zijn.

2.3 Indien de Onderliggende Opdrachten of Gezamenlijke Initiatieven eindigen, eindigt deze Overeenkomst automatisch. Deze Overeenkomst kan niet apart worden opgezegd.

2.4 Na beëindiging van deze Overeenkomst zullen de lopende verplichtingen voor Verwerker, zoals het melden van Datalekken waarbij Persoonsgegevens van Verantwoordelijke betrokken zijn en de plicht tot geheimhouding blijven voortduren.

3. Verwerking

3.1 Verwerker verwerkt alleen Persoonsgegevens in opdracht van Verantwoordelijke en Verwerker heeft geen zeggenschap over het doel en de middelen van de Verwerking en nemen geen beslissingen over zaken als het gebruik van Persoonsgegevens, de bewaartermijn van de voor Verantwoordelijke verwerkte Persoonsgegevens en het verstrekken van Persoonsgegevens aan Derden. Verantwoordelijke moet er voor zorgen dat Verantwoordelijke het doel en de middelen van de Verwerking van de Persoonsgegevens duidelijk heeft vastgesteld. Verwerker volgt instructies van Verantwoordelijke ten aanzien van de verwerking op en mag de Persoonsgegevens niet op een andere manier verwerken, tenzij Verantwoordelijke Verwerker daar van tevoren toestemming of opdracht voor geeft.

3.2 Een overzicht van het soort Persoonsgegevens, de categorieën van Betrokkenen en de bewaartermijnen is opgenomen in Bijlage 1.

3.3 Verantwoordelijke is wettelijk verplicht de vigerende wet- en regelgeving op het gebied van privacy na te leven. In het bijzonder dient Verantwoordelijke vast te stellen of er sprake is van een rechtmatige grondslag voor het Verwerken van de Persoonsgegevens. Verwerker zorgt ervoor dat wordt voldaan aan de op Verwerker van toepassing zijnde regelgeving op het gebied van de Verwerking van Persoonsgegevens en de afspraken die Partijen hebben gemaakt in deze Overeenkomst.

3.4 Verwerker zorgt ervoor dat haar Medewerkers toegang hebben tot de Persoonsgegevens. Verwerker zal de toegang van Medewerkers beperken tot de Medewerkers voor wie de toegang noodzakelijk is voor hun werkzaamheden, waarbij de toegang beperkt is tot Persoonsgegevens die deze Medewerkers nodig hebben voor hun werkzaamheden. Verwerker zorgt er bovendien voor dat de Medewerkers die toegang hebben tot de Persoonsgegevens een juiste en volledige instructie hebben gekregen over de omgang met Persoonsgegevens en dat zij bekend zijn met de verantwoordelijkheden en wettelijke verplichtingen.

3.5 Verwerker kan andere verwerkers (Sub-verwerkers) inschakelen voor het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden die voortvloeien uit de Onderliggende opdrachten, bijvoorbeeld als deze Sub-verwerkers over specialistische kennis of middelen beschikken waarover Verwerker niet beschikt. Als het inschakelen van Sub-verwerkers tot gevolg heeft dat deze Persoonsgegevens gaan Verwerken dan zal Verwerker die Sub-verwerkers (schriftelijk) de verplichtingen uit deze Overeenkomst opleggen. Voor het inschakelen van Sub-verwerkers vraagt Verwerker eerst om toestemming van Verantwoordelijke. Verantwoordelijke kan haar toestemming weigeren maar dit kan in sommige gevallen betekenen dat Verwerker de Onderliggende opdracht moet beëindigen. Of een opdracht om deze reden moet worden beëindigd, is ter uitsluitende beoordeling aan Verwerker.

3.6 Voor zover mogelijk verleent Verwerker bijstand aan Verantwoordelijke bij het vervullen van haar verplichtingen om verzoeken om uitoefening van rechten van Betrokkenen af te handelen. Als Verwerker (rechtstreeks) verzoeken ontvangt van Betrokkene(n) om uitoefening van hun rechten. In het geval dat een betrokkene een verzoek tot inzage, zoals bedoeld in artikel 15 AVG, of rectificatie, wissing, beperking, overdracht of bezwaar zoals bedoeld in artikel 16 t/m 21 AVG, richt aan Verwerker, zal Verwerker dit verzoek afhandelen indien het verzoek gericht is op verwerking betreffende de doeleinden van de Verwerker. Verwerker zal in alle andere gevallen het verzoek doorsturen aan Verantwoordelijke, en Verantwoordelijke zal het verzoek verder afhandelen. Indien het verzoek gericht is op verwerking betreffende de doeleinden van de Verwerker. Verwerker zal in alle andere gevallen het verzoek doorsturen aan Verantwoordelijke, en Verantwoordelijke zal het verzoek verder afhandelen. Verwerker mag de betrokkene daarvan op de hoogte stellen. Verwerker verleent alle medewerking aan verwerkingsverantwoordelijke om te voldoen aan de verzoeken van betrokkenen in het kader

van de rechten van betrokkenen als bedoelt dit lid. Hiervoor kan Verwerker kosten bij Verantwoordelijke in rekening brengen.

3.7 Verwerker zal de Persoonsgegevens alleen Verwerken binnen de Europese Economische Ruimte (EER), tenzij Partijen daarover andere schriftelijke afspraken hebben gemaakt.

4. Beveiligingsmaatregelen

4.1 Verwerker zorgt ervoor dat de Persoonsgegevens voldoende worden beveiligd. Om verlies en onrechtmatige verwerkingen te voorkomen neemt Verwerker passende technische en organisatorische maatregelen, waarbij rekening is gehouden met de te mitigeren risico's, de stand van de techniek en de kosten van de beveiligingsmaatregelen.

4.2 Verwerker staat er niet voor in dat de beveiliging onder alle omstandigheden doeltreffend is. Indien een uitdrukkelijk omschreven beveiliging in de Verwerkersovereenkomst ontbreekt, zal Verwerker zich inspannen dat de beveiliging zal voldoen aan een niveau dat, gelet op de stand van de techniek, de gevoeligheid van de Persoonsgegevens en de aan het treffen van de beveiliging verbonden kosten, niet onredelijk is.

4.3 Partijen kunnen overeenkomen dat op enig moment een risicoanalyse wordt uitgevoerd waarmee ter beoordeling van Verantwoordelijke door Verwerker dient te worden aangetoond dat zij voldoende waarborgen biedt ten aanzien van de technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen met betrekking tot de te verrichten verwerkingen. De kosten hiervan zijn voor Verantwoordelijke. Verantwoordelijke stelt een kopie van het rapport aan Verwerker ter beschikking.

4.4 Indien Verantwoordelijke op basis van de risicoanalyse van oordeel is dat er onvoldoende waarborgen zijn dat Verwerker de verplichtingen nakomt die op Verantwoordelijke rusten ingevolge artikel 28 en 32 AVG, zullen de door verwerker uit te voeren aanvullende eisen worden opgenomen in een aparte Bijlage.

4.5 Verantwoordelijke heeft zich goed laten informeren over de beveiligingsmaatregelen die Verwerker bij aanvang de Onderliggende Opdracht heeft genomen en verklaart door ondertekening van deze Overeenkomst dat deze maatregelen een beveiligingsniveau hebben dat past bij de aard van de Persoonsgegevens en de omvang, context, doeleinden en risico's van de Verwerking.

5. Datalekken

5.1 Als er sprake is van een Datalek dan stelt Verwerker Verantwoordelijke daarvan op de hoogte. Verwerker streeft ernaar dit te doen binnen 48 uur nadat Verwerker dit Datalek heeft ontdekt, of zo snel mogelijk nadat Verwerker daarover door de Sub-verwerkers is geïnformeerd. Nadere afspraken over de wijze waarop zijn opgenomen in artikel 11 van deze Overeenkomst. Verwerker zal Verantwoordelijke daarbij voorzien van de informatie die zij redelijkerwijs nodig heeft om - indien nodig - een juiste en volledige melding te doen aan de Autoriteit Persoonsgegevens en eventueel de Betrokkene(n) in het kader van de Meldplicht Datalekken c.q. zendt Verwerker de melding van de Sub-verwerker aan Verantwoordelijke door. Ook van de door Verwerker, of de Sub-verwerker, naar aanleiding van het Datalek genomen maatregelen wordt Verantwoordelijke steeds geïnformeerd.

5.2 De melding van Datalekken aan de Autoriteit Persoonsgegevens en (eventueel) Betrokkene(n) is altijd eigen verantwoordelijkheid van Verantwoordelijke evenals het (bij)houden van een register van Datalekken.

6. Geheimhoudingsplicht:

6.1 Verwerker zal de verstrekte Persoonsgegevens geheimhouden, tenzij dit op basis van een wettelijke verplichting niet kan of Verantwoordelijke uitdrukkelijke toestemming heeft gegeven om de informatie aan Derden te verschaffen, of indien het verstrekken van de informatie aan Derden logischerwijs noodzakelijk is gezien de aard van de verstrekte opdracht en de uitvoering van deze Overeenkomst.

6.2 Indien Verwerker op grond van een wettelijke verplichting Persoonsgegevens dient te verstrekken zal Verwerker de grondslag van het verzoek en de identiteit van de verzoeker verifiëren en zal Verwerker de verantwoordelijke onmiddellijk, voorafgaand aan de verstrekking, ter zake informeren. Tenzij wettelijke bepalingen dit verbieden.

6.3 Verwerker zorgt dat haar Medewerkers en Sub-verwerkers zich aan deze geheimhouding houden, door een geheimhoudingsplicht in de (arbeids-)overeenkomsten op te nemen.

7. Aansprakelijkheid

7.1 Verantwoordelijke garandeert dat de inhoud, het gebruik en de opdracht tot de verwerkingen van Persoonsgegevens uit hoofde van de Overeenkomst, niet onrechtmatig is en geen inbreuk maakt op enige rechten van Betrokkenen en/of Derden.

7.2 Verwerker is louter verantwoordelijk voor de verwerking van de Persoonsgegevens onder deze Overeenkomst, overeenkomstig de instructies van Verantwoordelijke en onder de uitdrukkelijke (eind)verantwoordelijkheid van Verantwoordelijke. Voor de overige verwerking van Persoonsgegevens, waaronder in ieder geval begrepen maar niet beperkt tot de verzameling van de Persoonsgegevens door de Verantwoordelijke, verwerkingen voor doeleinden die niet door Verantwoordelijke aan Verwerker zijn gemeld, verwerkingen door derden en/of voor andere doeleinden, is Verwerkers uitdrukkelijk niet verantwoordelijk of aansprakelijk te stellen.

7.3 Voor zover in deze Overeenkomst niet anders bepaald is Verwerker aansprakelijk voor schade die Verantwoordelijke lijdt door het niet nakomen van de wet en de bepalingen uit deze Overeenkomst, voor zover dit is ontstaan door de werkzaamheden van Verwerker.

7.4 Verwerker is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van het door Verantwoordelijke niet naleven van de AVG of andere wet- of regelgeving. Verantwoordelijke vrijwaart Verwerker voor aanspraken van Derden op grond van zulke schade. De vrijwaring geldt niet alleen voor de schade die Derden hebben geleden (materieel maar ook immaterieel), maar ook voor de kosten die Verwerker in verband daarmee moet maken, bijvoorbeeld in een eventuele juridische procedure, en de kosten van eventuele boetes die aan Verwerker worden opgelegd ten gevolge van het handelen van Verantwoordelijke.

7.5 De in de Onderliggende opdracht en daarbij behorende algemene voorwaarden overeengekomen beperking van aansprakelijkheid van Verwerker is van kracht op de

verplichtingen zoals opgenomen in deze Overeenkomst, met dien verstande dat een of meerdere schadevorderingen uit hoofde van deze Overeenkomst en /of de Onderliggende opdracht nimmer tot overschrijding van de beperking kan leiden.

8. Overdraagbaarheid Overeenkomst

8.1 Het is voor Partijen, behoudens schriftelijke overeenstemming, niet toegestaan om deze Overeenkomst en de rechten en de plichten die samenhangen met deze Overeenkomst over te dragen aan een ander.

9. Beëindiging en teruggave/ vernietiging Persoonsgegevens

9.1 Als de Onderliggende opdracht wordt beëindigd dan zal Verwerker de door Verantwoordelijke aan Verwerker verstrekte Persoonsgegevens aan Verantwoordelijke terug overdragen of – als Verantwoordelijke Verwerker daarom verzoekt – vernietigen. Verwerker zal uitsluitend een kopie van de Persoonsgegevens bewaren als zij hiertoe op grond van wet- of (beroeps)regelgeving verplicht is.

9.2 De kosten van het verzamelen en overdragen van Persoonsgegevens bij het eindigen van de Onderliggende opdracht zijn voor rekening van Verantwoordelijke. Datzelfde geldt voor de kosten van de vernietiging van de Persoonsgegevens. Als Verantwoordelijke daarom vraagt dan geeft Verwerker daarvoor vooraf een kosteninschatting.

10. Aanvullingen en wijziging Overeenkomst

10.1 Aanvullingen en wijzigingen op deze Overeenkomst zijn alleen geldig als ze op schrift zijn gesteld. Onder “schriftelijk” worden ook wijzigingen begrepen die per e-mail zijn gecommuniceerd, gevolgd door een akkoord per e-mail van de andere partij.

10.2 Een wijziging in de verwerkte Persoonsgegevens of in de betrouwbaarheidseisen, de privacyregelgeving of de eisen van Verantwoordelijke kan aanleiding zijn om deze Overeenkomst aan te vullen of te wijzigen. Indien dit leidt tot significante aanpassingen in de onderliggende opdracht, of wanneer Verwerker niet kan voorzien in een passend niveau van bescherming, kan dit voor Verwerker reden zijn om de Onderliggende opdracht te beëindigen.

10.3 Verantwoordelijke zal volledige medewerking verlenen om deze Overeenkomst aan te passen en geschikt te maken voor eventuele nieuwe privacywetgeving, zoals de Uitvoeringswet over gegevensbescherming.

11. Slotbepalingen

11.1 Op verzoek van Verantwoordelijke stelt Verwerker alle informatie ter beschikking die nodig is om de nakoming van de in deze Overeenkomst neergelegde verplichtingen aan te tonen. Verwerker maakt audits mogelijk, waaronder inspecties, door Verantwoordelijke of een door haar gemachtigde controleur en dragen er aan bij. De kosten van dergelijke verzoeken,

audits of inspecties zijn voor rekening van Verantwoordelijke. Hetzelfde geldt ten aanzien van eventuele audits bij Sub-verwerkers.

11.2 Partijen werken desgevraagd samen met de toezichthoudende autoriteit bij het vervullen van haar taken.

11.3 Op deze Overeenkomst is Nederlands recht van toepassing, de Nederlandse rechter is bevoegd kennis te nemen van alle geschillen die voortvloeien uit of samenhangen met deze Overeenkomst.

11.4 Deze Overeenkomst is hoger in rang dan andere door Verwerker met Verantwoordelijke gesloten overeenkomsten. Als Verantwoordelijke algemene voorwaarden gebruikt dan zijn deze niet van toepassing op deze Overeenkomst. De bepalingen uit deze Overeenkomst gaan boven de bepalingen in van toepassing verklaarde algemene voorwaarden van Verwerker, tenzij expliciet naar een bepaling in de algemene voorwaarden van Verwerker wordt verwezen.

11.5 Als één of meerdere bepalingen in deze Overeenkomst niet geldig blijken te zijn, dan heeft dit geen gevolgen voor de geldigheid van de andere bepalingen in deze Overeenkomst. Verwerker treedt dan met

11.6 Verantwoordelijke in overleg om gezamenlijk een nieuwe bepaling op te stellen. Deze bepaling zal zoveel als mogelijk in de geest zijn van de ongeldige bepaling, maar dan uiteraard zo vormgegeven dat de bepaling wel geldig is.

Mededelingen in het kader van deze Overeenkomst (inclusief mededelingen in het kader van artikel 5 – Datalekken) zullen door Partijen over en weer worden gedaan aan:

SCALIQ & Verwerker

Als de gegevens behorend bij de bovengenoemde Medewerkers veranderen, of als zij worden vervangen door andere Medewerkers, dan lichten Partijen elkaar daarover in.

Deze Verwerkersovereenkomst bestaat uit 8 pagina's en 1 bijlage. Aldus door Partijen overeengekomen en ondertekend:

Verantwoordelijke:

Ondertekend voor en namens SCALIQ BV Naam:

Functie:

Datum en plaats:

Handtekening:

Verwerker:

Naam:

Functie:

Datum en plaats: Handtekening:

Bijlage 1: verwerking van persoonsgegevens, bewaartermijnen

Bijlage 1

Verwerkingen van persoonsgegevens, bewaartermijnen

Deze bijlage is onderdeel van de Verwerkersovereenkomst SCALIQ en moet door partijen geparafeerd worden.

I.

De Persoonsgegevens die partijen mogelijk verwerken:

Naam, adres, woonplaats Telefoonnummer E-mailadres Geboortedatum

Beroep

Gegevens met betrekking tot de nationaliteit, geslacht, seksuele geaardheid, godsdienst of levensovertuiging

Gegevens met betrekking tot gezondheid en welzijn

Gegevens met betrekking tot gevolgde opleiding, schoolloopbaan en schoolresultaten

Het gebruik (= wijze(n) van verwerking) van de Persoonsgegevens, de doeleinden van en de middelen voor de verwerking, en de gebruiks- en bewaartermijnen van de (verschillende soorten) Persoonsgegevens:

II.

o o o o o o

o o

Zowel Verwerker als Verantwoordelijke houden een register bij met per medium waar persoonsgegevens staan opgeslagen, waarvoor deze data worden gebruikt, op welke manier en voor welke termijn.